

Marion Muller-Colard

L'ALTRE DÉU
EL PLANY, L'AMENÇA I LA GRÀCIA

Traducció del francès
ADRIÀ PUJOL CRUELLS

FRAGMENTA EDITORIAL

Títol original *L'autre Dieu. La Plainte, la Menace
et la Grâce*
Labor et Fides, Ginebra, 2014

Publicat per FRAGMENTA EDITORIAL
Plaça del Nord, 4
08024 Barcelona
www.fragmenta.cat
fragmenta@fragmenta.cat

Collecció ASSAIG, 65

Primera edició OCTUBRE DEL 2020

Direcció editorial IGNASI MORETA
Disseny de la coberta ELISENDA SEVILLA I ALTÉS

Impressió i relligat ROMANYÀ VALLS, S.A.

© 2014 LABOR ET FIDES
pel text

© 2020 ADRIÀ PUJOL CRUELLES
per la traducció del francès

© 2020 FRAGMENTA EDITORIAL, S. L. U.
per aquesta edició

Dipòsit legal B. 12442-2020
ISBN 978-84-17796-35-8

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Amb la col·laboració del Departament
de Cultura de la Generalitat de Catalunya

RESERVATS TOTS ELS DRETS

Amb i per a Samuel

*De la mateixa manera que ningú no us va demanar l'opinió
per fer-vos entrar en aquest món, se us prohibirà
—moralment— sortir-ne com voldríeu, i d'aquesta presó en
diem llibertat! Després d'haver-nos donat un Déu
per guardià, no està malament i és prou suportable.*

Pierre REVERDY, *En vrac*, Flammarion, 1989

*Transmeses de segle en segle, de descendents a descendents,
les barbaritats i les atrocitats de la història la pertorbaven
fondament [...]. Però va mantenir, a despit d'aquestes
realitats, el gust i la certitud de l'esperança. Abandonant
les salmòdies, reticent a les genuflexions, cada aurora
saludava el despertar de la llum. ¿Déu n'era la font? Un Déu
insondable que els vius miraven de reduir en va.*

Andrée CHEDID, *La femme de Job*, Calmann-Lévy, 1993

ÍNDEX

<i>Pròleg</i>	II
EL PLANY	19
L'AMENAÇA	55
LA GRÀCIA	89
<i>Epíleg</i>	123

PRÒLEG

És LAMENTABLE, però no hi ha cap formació universitària que ens prepari per a la impotència.

Tot i això, n'he fet la meva professió durant uns quants anys, submergint-me en cos i ànima en aquest país inhòspit de la malaltia i de la mort que la segueix, de vegades.

Tant de bo hagués pogut treure un antic manual universitari de les lleixes, un llibre màgic, un grimori. Alguns aforismes que m'haurien servit de recepta.

La vellesa acusada sovint és una desgràcia que s'estén despreocupadament fins a la mort, sense pressa. És el que li retraiem. Si hem assolit la proesa d'allargar la vida, és ben bé que no ha sigut pel costat bo. Hem afartat d'existència homes i dones que fa temps que van traspasar el llindar de la seva sacietat. No ens imaginem el dolor que se sent, si es viu sense ganes. L'antiquíssima benedicció bíblica, que finalment va recaure sobre

Job després de molts turments —morir *saciat de dies*—, s'ha convertit en un suplici. Hauríem de poder morir acabats de dinar, després d'haver donat les gràcies. En lloc d'això, se'ns lliga a la cadira i aquí estem, castigats, condemnats a quedar-nos a la taula d'un repàs interminable. Per molt bo que sigui, la sola visió de les restes ens descoratja.

Hi ha tota una processó de malures que treuen ràpidament les ganes de viure: tota una sèrie de debilitats, la solitud i els dols quotidians, la pèrdua de vista, de l'olfacte, del gust, la deliquescència del desig. Tot plegat ho podem folrar amb el nom de *depressió geriàtrica*, si ens tranquil·litza condensar la desesperació en dues paraules.

Quan vaig trucar a la porta de la dona vella, jo no disposava d'aquestes dues paraules, ni d'una de sola. M'hi havien enviat. M'havien dit que anés a veure-la. Però m'havien indicat el camí com fan aquells paisans del voral, que indiquen al cavaller la ruta cap a la cova del drac. M'hi van enviar amb un cop de barbata, amb una mirada de preocupació. L'absència de comentaris em va donar a entendre que de seguida ho veuria per mi mateixa.

De camí vaig anar repassant les meves possibilitats. M'havien ensenyat grec i hebreu, una mica de llatí i no pas poca dogmàtica. El famós mètode històrico-crític, història a cor què vols, un bri de filosofia.

Però ni els dracs ni els vells ni les malalties parlen grec o hebreu.

Vaig anar-hi amb les mans buides, a peu, amb dues cames que hi eren de més. La dona vella s'estava en una cadira de rodes.

Em va detestar a primera vista. Va odiar-me les cames, la mobilitat, la naturalitat per respirar. Cada gest meu li aguditzava algun dol. Per no esmentar la meva joventut. Tenia vint-i-tres anys. Ho volgués o no, era airosa i bufona. I tot plegat ho embolcallava amb l'audàcia d'un somriure.

El meu cos, aquell cos de diversió i de disponibilitat, el cos de noia jove, segur del futur, un cos tan conciliador que podia oblidar-lo serenament; descarat, el meu cos empenyia la vella a les trinxeres del seu infern.

Em va proposar que m'assegués, per posar-me a la seva altura. O potser per poder detestar-me més fort. La meva presència era l'oportunitat per donar

una mica de consistència al temps insípid que se li escolava, aïllada al seu petit apartament. Aleshores va començar a dir banalitats. Banalitats amargues i tanmateix tolerables. La dona no volia perdre'm gaire de pressa.

Assenyalava motius de desolació. Els anomenava amb un fil de veu i jo no tenia res més a fer que no fos assentir. De vegades abaixava la vista. L'estiu em cridava de la finestra estant i em costava quedar-me allí asseguda. Sentia la mirada aguda de la vella clavada al front. L'estiu només em feia l'ullet a mi. Ella se n'adonava, tota miop com era. I sabia que jo no trigaria a aixecar-me. Que el meu petit esforç per compartir el seu catau era força ridícul. Aquella ascisi d'una mitja hora no em costava gaire. Però per a ella es tractava de la seva vida en essència: la successió caòtica d'hores mortes, dies i setmanes que cap ganes de viure no venien a animar.

Llavors el saltiri de planys va deixar pas al Plany. El Plany real, que va anar *in crescendo*. Va brollar com una ranera sorgida de les profunditats del temps. No en recordo les paraules; al Plany tant li fan, les paraules. No les necessitava. Tan sols eren un pretext. I ja no tenia objecte,

el Plany. Era el Plany d'una peça, i el vaig reconèixer.

No es pot posar cap esperança al Plany, a la manera d'una bena. Sentint-me caçada, vaig posar la mà a la butxaca de la brusa; vaig serrar els dits damunt la meua Bíblia, com si em preparés per desenfundar. Si en treia un versicle ensabonador, el Plany se'm llançaria al coll. Si no deia res, també m'hi saltaria. S'havia apoderat de la dona vella, l'havia lligat i la mantenia sota les seves ordres. Però jo tenia un petit avantatge sobre ella. Amb vint-i-tres anys i amb tremolor de genolls, durant els estudis de teologia no havia après res de categòric ni de definitiu, però abans d'aquell dia ja havia conegut el Plany. A la boca d'un home infinitament més vell que la vella.

Aleshores vaig treure la Bíblia, la vaig obrir per les pàgines de Job i vaig llegir:

Que mori el dia que em va veure néixer,
la nit que va dir: «Heus aquí un mascle!»
Que aquella nit sigui tenebres,
que esperi la llum, i no n'hi hagi!
Que Déu, de dalt estant, no la demani,
que cap claror no brilli damunt d'ella!
Que la reivindiquin tenebres i ombres,

que un núvol s'installi sobre ella!
 Que un eclipsi de sol l'esveri,
 i que la fosca en faci la seva presa!
 Que no la vegin entre els dies de l'any,
 que no entri en el còmput dels mesos!
 Aquella nit, que sigui estèril,
 que no hi esclatin crits de joia mentre dura!
 Que la travessin els raigs del dia,
 capaços de despertar Leviatan!
 Que s'apaguin els estels de la seva alba
 i no es rabegi en les parpelles de l'aurora!
 Ja que no va cloure sobre mi les portes del ventre
 ni va amagar la sofrença als meus ulls!¹

Aquell dia no soc jo, que visita la vella. És el meu vell germà Job. És a ell, que li va obrir la porta, la setmana següent, amb un somriure que ella mateixa es va sorprendre de retrobar als seus arxius.

Aquell dia va augurar un llarg companyonatge entre Job i jo. Ell em va ensenyar la veritat essencial del patiment a la terra: la impotència no tolera cap recepta. Només es tolera a si mateixa. Així com el Plany tan sols s'esgota en el plany. Per molt estrany que sembli, arriba un punt que el verí pot ser l'antídot.

¹ Job 3,3-10.

S'ha de respectar el temps d'espasmes que l'ànima necessita per buidar-se de bilis.

Quan, més tard, en la meva pròpia vida vaig ser víctima d'aquests espasmes, vaig tornar a pensar en el meu vell camarada. I vaig saber de totes totes que tan sols Job em podia treure d'allà. Vaig saber-ho confusament, amb la mateixa intuïció fulgurant que m'havia informat, uns anys abans, que només Job podia entrar de debò en contacte amb la vella.

Però, per això mateix, abans havia d'anar a trobar-lo al seu pilot de fèms. Trobar l'origen del Plany com qui remunta un riu, com qui abandona el clos dels hàbits per entrar en territori salvatge.

Necessitava sentir la pruija amb ell, que em devorés una úlcera maligna, acceptar perdre-ho tot per sondejar la profunditat i l'abast real del seu xisclé.

Havia d'entendre el cop que la seva desgràcia va causar als seus amics, i admetre que de vegades proferim crits insuportables que ens propulsen a un aïllament total; i, de passada, recordar-me de la vella que una impecable organització social mantenia reclosa a la seva cova.